

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний технологічний університет

ПРОГРАМА
фахових вступних випробувань абітурієнтів
при вступі на навчання для здобуття
освітнього ступеню
“магістр” зі спеціальності
183 **“Технології захисту навколишнього середовища”**

Житомир 2016

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Перелік дисциплін та тем, включених до вступних випробувань.....	5
Грунтознавство.....	5
Ландшафтна екологія.....	5
Екологія людини.....	5
Моніторинг довкілля.....	6
Моделювання та прогнозування стану довкілля.....	6
Урбоекологія.....	7
Нормування антропогенного навантаження на природне середовище.....	7
Екологічна безпека.....	8
Екологічна експертиза.....	8
Природоохоронне законодавство та екологічне право.....	9
Організація та управління в природоохоронній діяльності.....	9
Економіка природокористування.....	10
Заповідна справа.....	10
Безпека життєдіяльності.....	11
Основи охорони праці.....	11
2. Зразок білета.....	13
3. Зразок бланка відповідей.....	18
4. Список літератури.....	19

ВСТУП

На фахові атестаційні випробування виносяться нормативні навчальні дисципліни циклу дисциплін професійної та практичної підготовки навчального плану.

Тестовим називається завдання (запитання, задача) для якого може бути попередньо визначена (сформульована) єдино можлива правильна відповідь, що є еталоном, з яким порівнюють дану на тест відповідь.

Тест професійної компетенції – це система тестових завдань стандартизованої форми, орієнтованих на вимір і оцінку обсягу, повноти, системності, глибини та осмислення професійних знань, а також дієвості і самостійності умінь випускника вищого навчального закладу, які дозволяють співставити рівень його досягнень у процесі професійної підготовки з еталонними вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики до професійних умінь та характеризують здібність і здатність випускника виконувати професійні функції на визначеному рівні кваліфікації та кваліфікаційної спеціалізації конкретного освітнього ступеню.

Тестування або тестовий контроль – це процедура визначення рівня підготовки фахівця у певній галузі знань, його професійної придатності, психологічного, фізичного, розумового стану та інших якостей за допомогою системи спеціально підготовлених тестів.

Тести професійної компетенції зі спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища» є важливою складовою частиною всього комплексу підсумкової атестації та одним з методів комплексної оцінки якості підготовки випускника вищого навчального закладу для виконання професійної роботи на первинних посадах, спроможності і готовності його виконувати типові функції і вирішувати типові задачі професійної діяльності.

При прийомі на навчання за освітнім ступенем «магістр» абітурієнти складають вступні випробування з професійної підготовки.

На підставі загальних вимог до тестових завдань та їх класифікації, а також з урахуванням принципів дидактичної характеристики, цільової спрямованості, систематизації змісту та показників ефективності тесту, які викладені у "Рекомендованій практиці конструювання тестів професійної компетенції випускників вищих навчальних закладів" визначена структура комплексного кваліфікаційного тесту професійної компетенції випускника освітнього ступеню «бакалавр» зі спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища» та освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» з напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування».

На вступному випробуванні випускник повинен підтвердити не тільки наявність знань, навичок і умінь, а й здатність приймати правильні рішення. Тести професійної компетенції є важливою складовою всього комплексу підсумкової атестації та одним із методів комплексного оцінювання якості підготовки випускника вищого навчального закладу.

Вступні випробування найбільш повно відповідають принципам педагогіки, об'єктивності контролю знань.

До базової контролюючої програми, яка включає всі тестові завдання, входить дисципліни професійної та практичної підготовки. Загальний обсяг базової контролюючої програми становить 750 завдань.

На кожне тестове завдання повинна бути одна правильна відповідь, що є еталоном, з яким порівнюється відповідь студента.

На початку тестового екзамену кожний випускник отримує одну із згаданих брошур та бланк відповідей, на якому записує своє прізвище, номер залікової книжки і номер варіанта тесту (брошури). На тестування відводиться одна година. У бланку відповідей випускник проставляє номери правильних на його погляд відповідей до тестових завдань. Після кожного випробування структуру тестових завдань слід змінювати.

Використовуючи бланк еталонних відповідей, комісія підраховує кількість правильних відповідей студента і за критеріями оцінок підводить підсумок державної атестації.

Тестові завдання оцінюються за наступною схемою:

- 33 питань по 2 тестових бали;
- 4 питання по 4 тестових бали;
- 3 питання по 6 тестових бали.

Загальна кількість питань – 40. Максимально можлива кількість тестових балів – 100 балів. Результати фахового вступного випробування оцінюються за 100 бальною рейтинговою шкалою від 100 до 200 балів.

У разі наявності виправлень відповідь не зараховується.

Приймати участь в конкурсі та бути рекомендованими на зарахування до Житомирського державного технологічного університету за освітнім ступенем магістра можуть бути вступники, які набрали не менше 124 балів по фахових вступних випробуваннях.

ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН ТА ТЕМ, ВКЛЮЧЕНИХ ДО ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

ГРУНТОЗНАВТВО

1. Становлення ґрунтознавства як науки. Теоретичні основи науки про ґрунт.
2. Загальна схема ґрунтоутворювального процесу.
3. Органічна частина ґрунту. Джерела та склад органічної частини ґрунту. Процеси перетворення органічної частини в ґрунті.
4. Водно-фізичні властивості ґрунту.
5. Фізико-хімічні властивості.
6. Водно-повітряний, поживний, тепловий режими ґрунту.
7. Класифікація ґрунтів. Поняття про типи, підтипи ґрунтів.
8. Ґрунтово-географічне районування України. Основні закономірності географічного поширення ґрунтів. Сучасна схема ґрунтово-географічного районування України.
9. Земельні ресурси, їхнє використання та антропогенні зміни ґрунтів.
10. Ґрунтово-кліматичні зони, горизонтальна та вертикальна зональність, їхня характеристика.

ЛАНДШАФТНА ЕКОЛОГІЯ

1. Предмет, метод і еволюція знань із ландшафтної екології. поняття про ландшафт, компоненти ландшафту і ландшафтоутворюючі фактори.
2. Геосистеми як предмет ландшафтної екології. Загальні властивості геосистем.
3. Ландшафтні територіальні структури (хорологічна ландшафтна екологія).
4. Геосистеми та їх середовище (факторіальна ландшафтна екологія).
5. Забруднення та самоочищення геосистем.
6. Оптимізація геосистем.
7. Соціально-економічні функції геосистем та антропічні навантаження.
8. Методика ландшафтно-екологічних досліджень.
9. Формування оптимізованого міського ландшафту.
10. Оцінка природних потенціалів геосистем.

ЕКОЛОГІЯ ЛЮДИНИ

1. Визначення навчальної дисципліни. Об'єкт, предмет, завдання «екології людини». Мета навчальної дисципліни.
2. Феномен виникнення життя та його форми. Гіпотези виникнення життя на Землі: природний результат еволюції матерії; абіогенез і біогенез; данні, отримані при дослідженні метеоритів; енергетичний баланс життя; гіпотеза панспермії.
3. Походження і еволюція людини. Характерні ознаки людини як

- біологічного виду.
4. Людина як біопсихосоціальний феномен. Поняття про індивід. Біологічне та соціальне у природі людини.
 5. Адаптація людини до стресогенних чинників. Загальні закономірності адаптації, напрями пристосування людини до умов довкілля.
 6. Еколого-демографічний стан людства. Динаміка та прогноз показників народонаселення Земної кулі та України.
 7. Негативні фактори впливу на організм людини.
 8. Вплив екологічних і соціальних факторів на демографічні процеси і здоров'я громадян України.
 9. Основні чинники захворюваності населення: проблеми збалансованого харчування, стан складових довкілля, соціально-екологічні проблеми держави.
 10. Товари народного споживання. Фактори, що впливають на якість товару. Небезпечність товарів народного споживання.

МОНІТОРИНГ ДОВКІЛЛЯ

1. Організація моніторингу НПС в Україні.
2. Організація державного та відомчого контролю складу стічних та технологічних вод.
3. Загальна характеристика видів моніторингу за чинниками забруднення.
4. Характеристика організаційних та технологічних заходів боротьби із забрудненням повітря.
5. Становище повітряного басейну України та джерела його забруднення.
6. Особливості міграційних процесів токсикантів у водних середовищах.
7. Вибір та оцінка показників якості води при моніторингових дослідженнях.
8. Технологія пробовідбору води, атмосферних опадів. Види проб.
9. Характеристика підсистем моніторингу НПС.
10. Основні складові геосферичного моніторингу.

МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ

1. Понятійний апарат та загальні принципи моделювання і прогнозування стану довкілля.
2. Екологічний підхід до вивчення довкілля в умовах інтенсивного антропогенного впливу. Основні принципи математичного та імітаційного моделювання.
3. Статистичні методи моделювання і прогнозування стану довкілля (регресійні моделі, моделі часової та просторової динаміки).

4. Математична статистика. Регресійні моделі. Аналіз і моделювання часових рядків.
5. Моделювання і прогнозування наслідків антропогенного впливу на довкілля.
6. Аналітичне моделювання фізичних й біотичних процесів у довкіллі під впливом антропогенних чинників і прогнозування наслідків цього впливу.
7. Процеси переносу забруднювальних речовин у водному середовищі.
8. Розрахунок поширення атмосферних домішок. Чисельне моделювання процесів забруднення атмосфери великих міст і їх впливу на термічний режим атмосфери.
9. Моделювання основних процесів життєдіяльності рослин. Моделювання міграції радіонуклідів в агроценозах.
10. Математичні моделі популяційної екології.

УРБООКОЛОГІЯ

1. Поняття про урбоекотологію та урбанізацію. Сутність урбанізації. Предмет урбоекотології та науково-методологічні основи. Місто та його ознаки. Міське господарство. Стадії урбанізації та природньо-просторові ресурси міста. Перспективи урбанізації.
2. Фізичні фактори. Механічні фактори.
3. Ґрунтовий покрив урбанізованих територій. Забруднення ґрунту.
4. Використання водних об'єктів міста. Оцінка стану водних об'єктів.
5. Проблема сміття.
6. Водне середовище міста. Забруднення поверхневих та підземних вод. Евтрофікація водоймищ. Методи очистки стічних вод.
7. Властивості та функції атмосфери. Забруднення атмосфери. Джерела забруднення. Нормування якості атмосферного повітря.
8. Водопостачання та водовідведення міст.
9. Прибирання міських територій та утилізація і знезараження відходів.
10. Крупні індустриальні центри України.
11. Очисні споруди та пристрої

НОРМУВАННЯ АНТРОПОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

1. Наукова, правова, адміністративна й інша діяльність, спрямована на встановлення гранично допустимих норм впливу на навколишнє середовище.
2. Ступінь прямого та опосередкованого впливу людей і їх господарської діяльності на природу в цілому чи на окремі її компоненти (ландшафт, ґрунти, атмосферу, біоту тощо).
3. Класи небезпечності підприємств та речовин.

4. Вміст забруднюючої речовини в одиниці об'єму (або маси) природного середовища (грунту, повітря, води), що визначається середньостатистичною величиною суми впливів природних і антропогенних процесів за тривалий період спостережень.
5. Показники, що характеризують шкідливу дію речовин на організм людини.
6. Оцінка якості ґрунту, повітря та води.
7. Категорії прісних вод згідно з „Правилами охорони поверхневих вод від забруднення стічними водами”.
8. Класи небезпеки хімічних речовин, що потрапляють в ґрунти.
9. Вимоги щодо розробки гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин в повітрі, воді, ґрунті, харчових продуктах.
10. Санітарно захисні зони.

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

1. Поняття екологічної безпеки. Види екологічної небезпеки.
2. Інтегральна оцінка екологічної ситуації.
3. Типи екологічних ситуацій (за часом і масштабом прояву, за причинами виникнення, за ступенем гостроти).
4. Адміністративно-правовий метод управління екологічною безпекою.
5. Глобальні екологічні проблеми.
6. Роль демографічного вибуху у виникненні екологічних проблем.
7. Сучасний екологічний стан в Україні.
8. Роль аварій на виробництві у виникненні несприятливих екологічних ситуацій.
9. Основні види антропогенних забруднювачів.
10. Способи проведення оцінки екологічних ситуацій.

ЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

1. Поняття екологічної експертизи. Історія розвитку екологічної експертизи.
2. Мета, завдання та призначення екологічної експертизи. Об'єкти та суб'єкти екологічної експертизи. Типи та форми екологічної експертизи. Державна та громадська експертизи. Права громадських об'єднань і участь громадськості у державній експертизі. Інші види екологічної експертизи.
3. Основні форми екологічної експертизи в Україні: державна, громадська і спеціалізована екологічна експертиза. Додаткова експертизи та умови її проведення. Організації, що проводять екологічні експертизи різної форми.
4. Умови, підстави і процедура проведення екологічної експертизи, її фінансування. Шляхи та термін проведення державної екологічної експертизи. Матеріали та документація екологічної експертизи (заява про екологічні наслідки, висновки екологічної експертизи). Термін дії висновків державної екологічної експертизи, оскарження висновків.
5. Теорія й методи проведення екологічної експертизи. Функціональні типи

екологічної експертизи: нормативно-контрольний, оціночний, прогнозний, конфліктний, комплексний.

6. Мета, задачі, особливості розробки матеріалів оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС). Структура та склад розділу ОВНС у проектній документації. Завдання ОВНС. Виконання ОВНС та підготовка її матеріалів.
7. Загальна технологічна схема інвестиційного процесу будівництва. Заяву про наміри. Види діяльності й об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку. Звітні матеріали з ОВНС. Оцінка впливу на навколишнє середовище.
8. Основні задачі, принципи екологічного аудиту. Об'єкти та суб'єкти екологічного аудиту. Еколого-аудиторська діяльність. Види екологічного аудиту. Обов'язкове проведення екологічного аудиту. Державна реєстрація промислових ділянок. Екологічна заява.
9. Порядок фінансування державної екологічної експертизи, ОВНС, Екологічного аудиту. Фінансування громадської екологічної експертизи.
10. Нормативи витрат на проведення державної екологічної експертизи. Фінансування додаткової державної екологічної експертизи. Джерела фінансування обов'язкового екологічного аудиту.

ПРИРОДООХОРОННЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

1. Законодавче та нормативно-правове регулювання в сфері охорони природи, природокористування та екологічної безпеки.
2. Основні законодавчі акти в галузі охорони довкілля.
3. Підзаконодавчі нормативно-правові акти в галузі охорони довкілля.
4. Природноресурсове право. Стан нормативної бази охорони природи.
5. Еколого-правовий режим раціонального використання й охорони земель.
6. Правовий режим використання, відтворення і охорона надр.
7. Правовий режим використання, відтворення і охорона вод.
8. Правовий режим використання, відтворення і охорона лісів.
9. Правовий режим використання, відтворення і охорона тваринного світу.
10. Правовий режим використання і охорони атмосферного повітря.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ В ПРИРОДООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Теоретико-методологічні основи системного екологічного управління.
2. Екологічна політика. Передумови формування екологічної політики держави.
3. Державна система екологічного управління. Загальні положення. Функції та ієрархія державної системи екологічного управління.
4. Система корпоративного екологічного управління. Сутність та особливості корпоративного екологічного управління. Вимоги Європейського регламенту з екологічного управління і аудиту, міжнародні та національні

- стандарти серії І8О 14001 та І8О 14004.
5. Система місцевого екологічного управління. Адміністративні системи місцевого екологічного управління. Місцева екологічна політика, програми.
 6. Системи громадського екологічного управління. Форми участі громадськості в екологічному управлінні. Посилення ролі неурядових організацій. Роль громадських організацій у формування нового ставлення суспільства до природи.
 7. Системи спеціального екологічного управління. Система басейного управління. Система управління формуванням національної екологічної мережі. Система управління екологічною безпекою.
 8. Інформаційні системи екологічного управління. Кадастрова інформаційна система, екологічний моніторинг, екологічне картографування, географічні інформаційні системи, регіональні інформаційні системи.
 9. Всесвітня програма дій на ХХІ століття. Міжнародні організації і правові механізми співпраці щодо охорони довкілля і відновлення навколишнього середовища.
 10. Міжнародна екологічна діяльність України.

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

1. Економічні аспекти використання природних ресурсів та проблеми забруднення навколишнього природного середовища.
2. Основні концепції природокористування й охорони навколишнього середовища. Розвиток продуктивних сил та антропогенний вплив на навколишнє середовище.
3. Проблеми загального та спеціального використання природних ресурсів. Підходи до економічної оцінки природних ресурсів.
4. Економічна ефективність природоохоронної діяльності.
5. Економічний збиток від забруднення навколишнього середовища.
6. Економічний та соціальний ефект природоохоронних заходів.
7. Фінансово-економічний механізм охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів.
8. Міжнародна діяльність у вирішенні проблем природокористування та охорони довкілля.
9. Фінансово-економічні інструменти охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів.
10. Становлення концепції сталого розвитку України. Міжнародне співробітництво в області охорони довкілля.

ЗАПОВІДНА СПРАВА

1. Етапи історичного розвитку заповідної справи. Еволюція концептуальних засад природоохоронної діяльності: заповідники, Червона книга, Зелена книга, поліфункційні об'єкти (парки, біосферні резервати). Діяльність

- МСОП та ООН. Процес Ріо та Цілі Тисячоліття.
2. Відображення питань створення, розширення та охорони ПЗФ в екологічній політиці України. Поняття природних територій та об'єктів особливої охорони згідно законодавства України.
 3. Конвенція про збереження біорізноманіття, інші пов'язані міжнародні правові документи.
 4. Наукове забезпечення ведення Червоної та Зеленої книг в Україні.
 5. Класифікація територій та об'єктів ПЗФ: природні території та об'єкти, штучно створені об'єкти. Завдання, науковий профіль, особливості природоохоронного режиму та характеру функціонування природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, заказників, ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків.
 6. Правове забезпечення заповідної справи в Україні.
 7. Землі ПЗФ. Форми власності на землю на територіях ПЗФ, обмеження (обтяження) у землекористуванні на територіях ПЗФ.
 8. Сучасний стан природно-заповідного фонду України та регіону. Перспективи розвитку мережі ПЗФ.
 9. Управління в галузі організації, охорони та використання ПЗФ. Галузеве підпорядкування об'єктів та територій ПЗФ. Державний контроль за дотриманням встановленого режиму територій та об'єктів ПЗФ.
 10. Структурні елементи та складові екомережі та їх характеристика.

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

1. Фізичні чинники навколишнього середовища і їх вплив на життєдіяльність.
2. Хімічні чинники виробничого середовища. Класифікація шкідливих речовин.
3. Умови життєдіяльності людини, класифікація.
4. Спосіб життя і його вплив на здоров'я людини.
5. Основні принципи державної політики в області охорони праці.
6. Роль, права, функціональні обов'язки кожного працівника у системі управління охороною праці підприємства.
7. Порядок проведення атестації робочих місць.
8. Визначення небезпеки шуму та вібрації.
9. Фактори виробничого середовища, які визначають класи умов праці при дії електромагнітних випромінювань.
10. Основні пільги за роботу у шкідливих та небезпечних умовах праці.

ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

1. Основні законодавчі акти про охорону праці.
2. Державне управління охороною праці.
3. Органи державного управління охороною праці, їх компетенції і повноваження.

4. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
5. Методи аналізу виробничого травматизму і профзахворюваності.
6. Знаки безпеки та сигнальні кольори.
7. Вентиляція виробничих приміщень.
8. Освітлення виробничих приміщень.
9. Електротравматизм та дія електричного струму на організм людини.
10. Загальні вимоги пожежної безпеки до територій, будівель і споруд.

ЗРАЗОК БІЛЕТА

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний технологічний університет

Фахові вступні випробування для вступу на навчання та здобуття
освітнього ступеню магістра зі спеціальності
183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Білет №1.

№ з/п	Питання	Варіант відповідей
Питання 1-го рівня складності «Виберіть вірну відповідь.» (Вірна відповідь на питання оцінюється в 2 бали)		
1.	Яка гранична глибина добування вугілля за допомогою кар'єрів?	А. 100 м; Б. 200 м; В. 300 м; Г. 400 м; Д. 500 м.
2.	Форма політичного екстремізму, застосування найжорстокіших методів насилля, включаючи фізичне знищення людей, для досягнення певних цілей називається	А. конфліктом; Б. війною; В. тероризмом; Г. революцією; Д. переворотом.
3.	Масштаб локального моніторингу	А. 1:5000; Б. 1:50000; В. 1:200000; Г. 1:500000; Д. 1:1000000.
4.	Яка частота добового контролю атмосфери за повною програмою?	А. один раз; Б. два рази; В. три рази; Г. чотири рази; Д. п'ять разів.
5.	Техноземами є ґрунти, як:	А. техногенно забруднені; Б. створені в процесі рекультивациі; В. ті, що зазнають техногенних змін; Г. є повнопрофільними; Д. є ґрунтами міських територій.
6.	Які негативні показники мають підземні води?	А. кольоровість; Б. великий загальний вміст солей; В. каламутність; Г. наявність хвороботворних мікроорганізмів; Д. високу температуру.
7.	В яких умовах будують берегові водозабори?	А. круті береги; Б. пологі береги; В. сипкі ґрунти берегів; Г. великі коливання рівнів води; Д. малі коливання рівнів води.
8.	Наукова, правова, адміністративна й інша діяльність, спрямована на встановлення гранично допустимих норм впливу на навколишнє середовище, при дотриманні яких не відбувається деградація екосистем, гарантується збереження біологічного різноманіття та екологічна безпека населення, визначається як нормування	А. санітарно-гігієнічне; Б. якості середовища; В. екологічне; Г. впливу на навколишнє середовище; Д. антропогенне.
9.	Ступінь прямого та опосередкованого впливу	А. рекреаційне;

	людей і їх господарської діяльності на природу в цілому чи на окремі її компоненти (ландшафт, ґрунти, атмосферу, біоту тощо) й елементи розуміють як навантаження	Б. антропогенне; В. на ландшафт; Г. гранично допустиме; Д. критичне.
10.	Який від інструктажу проводиться спеціалістом з охорони праці на підприємстві?	А. вступний Б. вторинний на робочому місці; В. позаплановий; Г. первинний на робочому місці; Д. цільовий.
11.	Який матеріал переважає у відходах ливарного виробництва машинобудівельної галузі?	А. суміш піску з глиною; Б. метал; В. графіт; Г. деревина; Д. кераміка.
12.	До територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, в межах України належать території, на яких виникло стійке забруднення довкілля радіоактивними речовинами понад доаварійний рівень, що з урахуванням природно – кліматичної та комплексної екологічної характеристики конкретних територій може призвести до опромінення населення понад ____ за рік.	А. 2 мЗв; Б. 5 мЗв; В. 1 мЗв; Г. 10 мЗв; Д. 1,5 мЗв.
13.	Кількість стаціонарних постів спостережень за станом атмосферного повітря залежить від:	А. кількості підприємств; Б. кількості транспорту; В. кількості населення; Г. напрямку вітру; Д. площі населеного пункту.
14.	Вкажіть фактор, що впливає на глибину закладання водопровідних мереж?	А. глибина промерзання ґрунту; Б. ухил трубопроводу; В. температура води; Г. призначення водопроводу; Д. діаметр трубопроводу.
15.	При подоланні яких перешкод будують дюкери на водопровідних і каналізаційних мережах?	А. автомобільних шляхів; Б. залізничних шляхів; В. ярів; Г. річок; Д. інших підземних комунікацій.
16.	Для речовин, про дію яких не накопичено достатньої інформації, встановлюють нормативи, отримані переважно розрахунковим шляхом, і рекомендовані для використання терміном на 2...3 роки. Який з наданих нормативів не відноситься до цього типу?	А. тимчасово допустима концентрація (ТДК); Б. гранично допустимий викид (ГДВ); В. орієнтовно безпечний рівень впливу (ОБРВ); Г. орієнтовно допустима концентрація для ґрунтів (ОДК); Д. тимчасово погоджений викид (ТПВ).
17.	До організаційних причин нещасних випадків відноситься:	А. недостатня освітленість робочого місця; Б. підвищена загазованість; В. недосконалість технологічного процесу; Г. порушення послідовності технологічного процесу; Д. підвищена запиленість.
18.	Що таке біоценоз?	А. фізичне середовище існування живих організмів; Б. угруповання живих організмів, які пов'язані між собою та населяють територію з більш-менш однаковими умовами існування; В. територія поширення особин одного виду; Г. колообіги органічних та неорганічних речовин; Д. сукупність особин одного виду, які вільно схрещуються та здатні давати плідних нащадків.
19.	Відстань між пунктами спостереження системи глобального моніторингу навколишнього	А. 0,01–10 км;

	середовища становить:	Б. 10–500 км; В. 500–3000 км; Г. 3000–5000 км; Д. 5000–10000км.
20.	Науково-інформаційна комплексна система інтенсивних спостережень спеціальних показників на цільовій мережі пунктів за об'єктами й джерелами підвищеного екологічного ризику або за територіями надзвичайної екологічної ситуації чи зонами аварій, катастроф і стихійних лих з негативними екологічними наслідками, яка дає змогу оперативно реагувати на кризові зміни стану довкілля і приймати рішення щодо їх ліквідації називається:	А. загальним моніторингом навколишнього середовища; Б. фоновим моніторингом навколишнього середовища; В. виробничим моніторингом навколишнього середовища; Г. оперативним моніторингом навколишнього середовища; Д. історичним моніторингом навколишнього середовища.
21.	Які стічні води не забороняється скидати в загально сплавну міську каналізаційну мережу? Ті що:	А. руйнують труби і споруди; Б. налипають на стінки труб і споруд; В. утримують вибухонебезпечні суміші; Г. кількість завислих речовин менше 500 мг/л; Д. температура води вище 40 °С.
22.	Яку ширину повинна мати зелена захисна зона біля каналізаційних насосних станцій, які розташовані всередині житлових кварталів?	А. 10 м; Б. 20 м; В. 50 м; Г. 100 м; Д. 200 м.
23.	За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) добова норма нітратів на 1 кг маси людини становить:	А. 2 мг; Б. 5 мг; В. 10 мг; Г. 20 мг; Д. 100 мг.
24.	Яку форму власності мають території зоологічних парків?	А. державну; Б. колективну; В. приватну; Г. 1 та 2; Д. 1 та 3.
25.	Які території і об'єкти природно-заповідного фонду є складовими природних ядер Поліського широтного коридору екомережі?	А. біосферні заповідники Карпатський, Асканія-Нова; Б. Луганський, Канівський природні заповідники; В. Кременецькі гори природний заповідник, Г. Галицький національний природний парк; Д. Рівненський, Поліський, Черемський природні заповідники.
26.	Група територій природно-заповідного фонду, яка передбачена для охорони гірських екосистем Українських Карпат.	А. природні заповідники Опукський, Казантипський, Карадазький; Б. природний заповідник Горгани, національні природні парки Синевір, Ужанський; В. природні заповідники Горгани, Опукський, національний природний парк Синевір; Г. біосферні заповідники Карпатський, Асканія-Нова. Д. біосферні заповідники Дністровський, Карпатський, Асканія-Нова.
27.	У які терміни необхідно проводити контроль опору заземлювальних пристроїв?	А. один раз на п'ять років; Б. кожні два роки; В. не рідше ніж один раз на рік, в періоди найменшої провідності ґрунту; Г. два рази на рік – влітку й узимку; Д. щоквартально.
28.	Частинки ґрунту відносяться до колоїдів, коли їх розмір:	А. від 1 до 0,1 мм; Б. від 0,1 до 0,01 мм; В. від 0,01 до 0,001 мм; Г. від 0,001 до 0,0001 мм; Д. менше 0,0001 мм.

29.	Де поширені каштанові ґрунти?	А. на Поліссі; Б. у Лісостепу; В. у Сухому Степу; Г. у гірських умовах; Д. на заболочених територіях.
30.	До класу сільськогосподарських ландшафтів входять такі підкласи:	А. польовий, лісокультурний, лісопарковий; Б. польовий, лучно-пасовищний, лісопарковий; В. польовий, лучно-пасовищний, сільський селітебний, садовий; Г. польовий, лучно-пасовищний, садово-виноградниковий, змішаний; Д. польовий, сільський селітебний, садовий.
31.	Системи, залежність між характеристиками яких та їхні зв'язки із зовнішнім середовищем не жорстко детерміновані (функціональні), а статистичні, імовірнісні називаються:	А. динамічними; Б. поліструктурними; В. стійкими; Г. складними; Д. стохастичними.
32.	До демографічних показників належать:	А. поширеність захворювань; Б. структура захворюваності; В. середня тривалість життя. Г. рівень освіти; Д. рівень життя.
33.	Особлива чутливість або реактивність організму до тієї або іншої речовини:	А. канцерогенність; Б. мутагенність; В. тератогенність; Г. алергія; Д. запалення.

Питання 2-го рівня складності
«Знайдіть відповідність показникові з групи А показникові чи показникам з групи Б.»
(Вірна відповідь на питання оцінюється в 4 балів)

34.	А	Б	А. А-5, Б-8, В-6; Б. А-5, Б-4, 8, В-1; В. А-7, Б-4, В-1; Г. А-5, Б-4, В-1; Д. А-7, 5, 3, Б-8, В-1.
	А. Форма конвертера	1. Вагранка	
	Б. Центральна частина доменної печі	2. Ванна	
	В. Піч для розплавлення металу у машинобудуванні	3. Конус	
		4. Шахта	
		5. Груша	
		6. Колошник	
		7. Лійка	
		8. Горно	
35.	А	Б	А. А- 8, Б – 1, 7, В – 6, Г – 4; Б. А- 5, 8, Б – 1, В – 6, Г – 4; В. А- 8, Б – 1, В – 6, Г – 4; Г. А- 8, Б – 1, 7, В – 3, 6, Г – 4; Д. А- 5, 8, Б – 1, 7, В – 6, Г - 4.
	А. Статистична характеристика	1. Разовий	
	Б. Режим пробовідбору	2. Басейн річки	
	В. Специфічний забруднювач	3. Пил	
	Г. Локальне джерело впливу	4. Місце скиду	
		5. Середня концентрація	
		6. Хлор	
		7. Дискретний	
		8. Стандартне відхилення	

36.	А	Б	<p>А. А - 3, 4, 5, Б-1, В-2, 3, 6; Б. А - 4, 5, Б-1, В-2, 3, 6; В. А - 5, Б-1, 4, В-2, 3, 6; Г. А - 3, 4, 5, Б-1, В-2, 6; Д. А - 4, 5, Б-1, В-2, 3.</p>
	А. Сировина для виготовлення цементу	1. Боксити	
	Б. Сировина для виготовлення алюмінію	2. Пісок	
	В. Формувальний матеріал для виготовлення виливків	3. Глина	
		4. Гіпс	
		5. Вапно	
	6. Чавун		
37.	А	Б	<p>А. А-5, Б-4,6, В-2, Г-8; Б. А-5, Б-1,4,6, В-2, Г-8; В. А-5, Б-1,6, В-2, Г-8; Г. А-8, Б-4,6, В-2, Г-5; Д. А-8, Б-1,4, В-2, Г-5.</p>
	А. Моніторинг	1. Плазмоліз	
	Б. Макроскопічні зміни	2. Процеси і явища	
	В. Предмет моніторингу	3. Горизонтальний	
	Г. Створ спостереження	4. Дехромація	
		5. Кризовий	
		6. Ксероморфізм	
		7. Об'єкти довкілля	
	8. Контрольний		
Питання 3-го рівня складності «Розв'язати задачу»: (Вірна відповідь на питання оцінюється в 6 балів)			
38.	<p>До водойм господарсько-питного призначення з очисних споруд надходить стічна вода, яка містить:</p> <ul style="list-style-type: none"> • хлорофос концентрацією 0,035 мг·л⁻¹; • нітрати концентрацією 4,7 мг·л⁻¹; • гексохлоран концентрацією 0,015 мг·л⁻¹. <p>Необхідно оцінити санітарний стан водойми при ГДК забруднюючих речовин відповідно 0,05, 0,10, 0,02.</p>		<p>А. 0,92; Б. 1,84; В. 1,92; Г. 5,83; Д. 2,41.</p>
39.	<p>Визначити допустиму концентрацію оксиду карбону (мг/м³) за умов сумарної дії його з оксидом сульфуру та сірководнем, якщо відомо, що концентрація оксиду сульфуру в повітрі житлової зони становить 0,016 мг/м³, концентрація сірководню 0,002 мг/м³.</p>		<p>А. 1,05; Б. 0,84; В. 0,74; Г. 1,00; Д. 0,14.</p>
40.	<p>Визначити період між регенераціями адсорбера (год), якщо діаметр корпусу 1,5 м, висота завантаження сорбенту 2 м, питома вага сорбенту 1,3 т/м³. Витрата стічних вод 150 м³/год, концентрація забруднюючих речовин 0,32 кг/м³. Поглинаюча здатність сорбенту 120 кг/т.</p>		<p>А. 36,9; Б. 9,4; В. 6,8; Г. 9,6; Д. 24,8.</p>

Голова атестаційної комісії

М.М. Вінчук

ЗРАЗОК БЛАНКА ВІДПОВІДЕЙ

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ГІРНИЧО-ЕКОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Бланк відповідей на тестові завдання
ФАХОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ
для здобуття освітнього ступеню магістра зі спеціальності
183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Номер білету _____ форма навчання _____ “__” _____ 20__ р.

№ питання	НОМЕРИ ВІДПОВІДЕЙ					№ питання	НОМЕРИ ВІДПОВІДЕЙ				
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
1						21					
2						22					
3						23					
4						24					
5						25					
6						26					
7						27					
8						28					
9						29					
10						30					
11						31					
12						32					
13						33					
14						34					
15						35					
16						36					
17						37					
18						38					
19						39					
20						40					

Правильну відповідь помітити – Виправлення і помітки не допускаються

Цей бланк заповнений мною без виправлень власноручно _____
підпис

Загальна сума балів _____

Голова фахової комісії, д.б.н., професор кафедри екології _____ Вінчук М.М.

Члени комісії:

к.б.н., доцент кафедри екології	_____ Шелест З.М.
к.с.-г.н., доцент кафедри екології	_____ Курбет Т.В.
к.т.н., доцент кафедри екології	_____ Сльнікова Т.О.
к.с.-г.н., доцент кафедри екології – секретар комісії	_____ Давидова І.В.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Долгілевич М.Й. Загальна екологія: Навчальний посібник / М.Й. Долгілевич, М.М. Вінчук. – Житомир : Вид. ЖДТУ, 2000. – 158 с.
2. Долгілевич М.Й. Методичні вказівки для проведення практичних занять з курсу «Основи екології» / М.Й. Долгілевич, Т.М. Мислива – Житомир : Вид. ЖІТІ. – 2000. – 53 с.
3. Одум Ю. Основы экологии / Ю. Одум – М. : «Мир». 1975. – 740 с.
4. Кучерявий В.П. Екологія / В.П. Кучерявий – Львів : Світ, 2001. – 500 с.
5. Джигирей В.С. Основи екології та охорона навколишнього природного середовища (Екологія та охорона природи): Навчальний посібник. Вид. 2-е, доп. / В.С. Джигирей, В.М. Сторжук, Р.А. Яцюк — Львів : Афіша, 2000. – 272 с.
6. Основи екології: Підручник / Г.О. Білявський, Р.С. Фурдуй, І.Ю. Костіков – К. : Либідь, 2004. – 408 с.
7. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології: Підручник / М.Д. Гродзинський – К. : Либідь, 1993.
8. Гуцуляк В.М. Ландшафтна екологія: Геохімічний аспект: Навчальний посібник / В.М. Гуцуляк – Чернівці : Рута, 2001. – 271 с.
9. Исаченко А.Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование / А.Г. Исаченко – М. : Высшая школа, 1991.
10. Исаченко А.Г. Оптимизация природной среды / А.Г. Исаченко – М., 1980. – 264 с.
11. Исаченко А.Г. Ландшафты / А.Г. Исаченко, А.А. Шляпников – М., 1989.
12. Преображенский В.С. Основы ландшафтного анализа / В.С. Преображенский, Т.Д. Александрова, Т.П. Куприянова – М., 1988.
13. Сочава В.Б. Введение в учение о геосистемах / В.Б. Сочава – Новосибирск, 1978.
14. Гродзинський М.Д. Стійкість геосистем до антропогенних навантажень / М.Д. Гродзинський – К., 1995.
15. Гродзинский М.Д. Ландшафтно-экологический анализ в мелиоративном природопользовании / М.Д. Гродзинский, П.Г. Шищенко – К., 1993.
16. Мильков Ф.Н. Человек и ландшафты / Ф.Н. Мильков – М. : Мысль, 1973.
17. Баб'як О.С. Екологічне право України / О.С. Баб'як, П.Д. Біленчук, Ю.О. Чирва – К. : Атіка, 2000. – 216 с.
18. Бринчук М.М. Экологическое право / М.М. Бринчук – М. : Юрист, 1998. – С. 579-608.
19. Боков В.А. Основы экологической безопасности / В.А. Боков, А.В. Лущик – Симф. : Сонат, 1998. – 224 с.
20. Глухов В.В. Экономические основы экологии / В.В. Глухов, Т.В. Лисочкина, Т.П. Некрасова – Санкт-Петербург : Специальная литература, 1997. – 304 с.
21. Екологічне право України; за редакцією В.К. Попова і А.П. Гетьмана. – Харків : Право, 2001. – С. 423-433.

22. Основы экологии и экологическая безопасность; под редакцией В.В. Шваркина, И.Ф. Колпашиковой. – Ниж. Новг. : Из-во НГМА, 1998. – 172 с.
23. Серов Г.П. Правовое регулирование экологической безопасности при осуществлении промышленных и иных видов деятельности / Г.П. Серов – М. : Ось-89, 1998. – 224 с.
24. Хоружая Т.А. Методы оценки экологической опасности / Т.А. Хоружая – М. : Экспертне-бюро-М», 1998. – 224 с.
25. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» // Законодавство України про охорону навколишнього природного середовища. – К. : Парламентське видавництво, 2000. С. 3-34.
26. Білявський Г.О. Основи загальної екології / Г.О. Білявський, М.М. Падун, Р.С. Фурдуй – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
27. Кейсевич Л.В. Биосфера и цивилизация / Л.В. Кейсевич – К., 1992.
28. Кочергин А.Н. Экология и техносфера / А.Н. Кочергин – М., 1995.
29. Крисаченко В.С. Екологічна культура / В.С. Крисаченко – К. : Заповіт. 1996.
30. Лось В.А. Взаимоотношения общества и природы / В.А. Лось – М., 1989.
31. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера / Н.Н. Моисеев – М., Молодая гвардия, 1990.
32. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні / Нац. екол. Центр України ; Наук. ред. П.Г. Шищенко. – К., 1993. – 292 с.
33. Олещенко В.И. и др. Справочник по заповедному делу; под ред. А.М. Гродзинского – К. : Урожай, 1988. – 167 с.
34. Підоплічко І.Г. Заповідні скарби / І.Г. Підоплічко, О.К. Ющенко – К. : Рад. Школа, 1976. – 140 с.
35. Природно-заповідний фонд Української РСР: реєстр-довідник заповідних об'єктів / В.С. Одноралов, В.П. Давидок, О.Б. Божко та ін. – К. : Урожай, 1986. – 224 с.
36. Программа действий. Повестка дня на XXI век и другие документы конференции в Рио-де-Жанейро. – М., 1993.
37. Редкие и исчезающие растения и животные Украины. – К. : Наукова думка, 1988.
38. Реймерс Н.Ф. Надежды на выживание человечества: концептуальная экология / Н.Ф. Реймерс – М., 1992.
39. Соціально-екологічна значимість природно-заповідних територій / Т.Л. Андрієнко, П.Г. Плюта. – К.: Наук. думка, 1991. – 154с.
40. Урсул А.Д. Путь в ноосферу / А.Д. Урсул – М., 1996.
41. Чепурных Н.В. Экономика и экология: развитие катастрофы / Н.В. Чепурных, А.Л. Новоселов – М., 1996.
42. Екологічне управління : Підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Т.О. Білявський та ін. – К. : Либідь, 2004. – 432 с.
43. Організація управління в екологічній діяльності : Підручник / Н.В. Максименко, В.В. Задніпровський, О.М. Клименко. – Х. : ХНУ

- імені В.Н. Каразіна, 2007. – 340 с.
44. Богаров М.К. Наука управління: новий похід / М.К. Богаров – М. : Знання, 1990. – 64 с.
 45. Водачек Л., Вадачкова О. Стратегія управління інноваціями на підприємстві : Пер. со словацького / Л. Водачек, О. Вадачкова – М. : Экономика, 1989. – 167 с.
 46. Баб'як О.С. Екологічне право України / О.С. Баб'як, П.Д. Біленчук, Ю.О. Чирва – К. : Атака, 2000. – 216 с.
 47. Организация управления в условиях рыночных отношений : Учебно-методическое пособие. – К. : МЗУУП, 1993. – 28 с.
 48. Правова база з питань екології та охорони природного середовища. Збірник нормативно-правових актів; Укладач Камлик М.І. – К. : Атіка, 2001. – 632 с.
 49. Управління у сфері охорони довкілля та природокористування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. – К. : ВЕГО «МАМА-86», 2003. – 160 с.
 50. Лозанський В.Р. Екологічне управління в розвинутих країнах світу в порівнянні з Україною / В.Р. Лозанський – Харків, УкрНДІЕП, 2000. – 68 с.
 51. Гнатенко О.Ф. Практикум з ґрунтознавства / О.Ф. Гнатенко, Л.Р. Петренко, М.В. Капштик, С.В. Вітвицький – К. : НАУ, 2002. – 230 с.
 52. Гудзь В.П. Землеробство з основами ґрунтознавства і агрохімії / В.П. Гудзь, А.П. Лісовал, В.О. Андрієнко – К. : Вища школа, 1995. – 310 с.
 53. Заставний Ф.Д. Фізична географія України / Ф.Д. Заставний – Львів. 1996. – 231с.
 54. Крикунов В.Г. Ґрунти і їх родючість / В.Г. Крикунов – К. : Вища школа, 1993. – 287 с.
 55. Ніколайчук В.І. Ґрунтознавство. – Частина І (утворення, склад, властивості ґрунтів) / В.І. Ніколайчук, П.П. Білик – Ужгород : «Патент», 2000. – 238 с.
 56. Ніколайчук В.І. Ґрунтознавство. Частина ІІ. (генезис, класифікація та сільськогосподарське використання ґрунтів) / В.І. Ніколайчук, П.П. Білик, О.Г. Матвієць, К.М. Кишко – Ужгород, 2004. – 284 с.
 57. Охорона ґрунтів : Підручник / М.К. Шикуча, О. Ф. Гнатенко, Л.Р. Петренко, М. В. Капштик – К. : Т-во «Знання», КОО, 2004. – 398 с.
 58. Боков В.А. Геоэкология. Научно-методическая книга по экологии / В.А. Боков и др. – Симферополь : Таврия, 1996. – 384 с.
 59. Герасимов И.П. Стихийные бедствия: изучение контроль и оповещение // Стихийные бедствия: изучения и методы борьбы / И.П. Герасимов, Т.В. Звонкова – М., 1978. – С. 25-30.
 60. Григорян Т.Г. Природа и общество / Т.Г. Григорян – М. : МГУ, 1977. – 150 с.
 61. Душков Б.А. География и психология. Подход к проблемам / Б.А. Душков - М. : Мысль, 1987. – 285 с.

62. Казначеев В.П. Биосистема и адаптация / В.П.Казначеев – Новосибирск : Наука, 1973. – 126 с.
63. Берлянд М.Е. Прогноз и регулирование загрязнения атмосферы / М.Е. Берлянд – Л. : Гидрометеиздат, 1985. – 272 с.
64. Караушев А.В. Речная гидравлика. Курс общей и специальной гидравлики для гидрологов / А.В. Караушев – Л. : Гидрометеиздат, 1969. – 416 с.
65. Лаврик В.І. Методи математичного моделювання в екології / В.І. Лаврик – К. : Фітосоціоцентр, 1998. – 131 с.
66. Моисеев Н.Н. Человек и биосфера: Опыт системного анализа и эксперименты с моделями / Н.Н. Моисеев, В.В. Александров, А.М. Тарко – М. : Наука, 1985. – 271 с.
67. Торнли Дж. Г. М. Математические модели в физиологии растений; Пер. с англ / Дж. Г. М. Торнли – К. : Наук. думка, 1982. – 310 с.
68. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища : Підручник / С.М. Кравченко, А.О. Андрусевич, Е.Дж. Бонайн; Під заг. ред. проф. С.М. Кравченко. – Львів : Вид. центр ЛНУ, 2002. – 336 с.
69. База «Законодавство України» на порталі Верховної Ради України. Інтернет ресурс: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main>.
70. Екологічне право : Особлива частина; За ред. В.І.Андрейцева – К. : Вид-во «Істина», 2001. – 543 с.
71. Екологічне право України. Академічний курс : Підручник; За заг. ред. Ю.С. Шемшученка – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 720 с.
72. Екологічне право України : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. – Х. : Право, 2009. – 328 с.
73. Екологічне право : Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / В.М. Завгородня. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 118 с.
74. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 грудня 2010 року N 2818-УІ.
75. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. зі змінами.
76. Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього природного середовища – Чернівці, Зелена Буковина. – т. 1-7, 1996–2001.
77. Огляд результативності природоохоронної діяльності / Україна // ООН. – Нью-Йорк і Женева, 2000.
78. Шевчук В.Я. Екологічний аудит / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, В.М. Навроцький – К. : Вища школа. 2000.
79. Вайцзеккер Э. Фактор четыре. Новый доклад Римскому клубу / Э. Вайцзеккер, Э. Ловинс, Л. Ловинс – М. : Лкадешіа, 2000.
80. Данилов-Данильян В.И. Экологический вызов и устойчивое развитие / В.И. Данилов-Данильян, К.С. Лосев – М. : Изд-во МНЭПУ, 2000. – 352 с.

81. Данилишин, Б.М. Економіка природокористування : підручник / Б.М. Данилишин, М.А. Хвесик, В.А. Голян. – К. : Кондор, 2010. – 465 с.
82. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку ; пер. з англ. / Г. Дейлі – К.: Інтелсфера, 2002. – 312 с.
83. Карамушка В.Г. Міжнародні правові документи в сфері охорони навколишнього середовища та їх статус для України / В.Г. Карамушка, Я.І. Мовчан // Екологічна енциклопедія. – Т.2, дод.2. – К. : ТОВ «Центр екол. Освіти та інформації», 2007. – С. 353-366.
84. Масікевич Ю.Г. Правове регулювання заповідної справи в Україні (спеціальне зібрання законодавчих документів) / Ю.Г. Масікевич, Я.І. Мовчан, П.М. Цицима. – Чернівці : Книги-XXI, 2007. – 816 с.
85. Мовчан Я.И. Идея экосети в контексте устойчивого развития / Я.И. Мовчан // Социально-экономический потенциал устойчивого развития / под ред. проф. Л.Г. Мельника (Украина), проф. Л. Хенса (Бельгия). – Сумы : ИТД «Університет. Книга», 2007. – С. 369–387.
86. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа : навч. посібник / С.Ю. Попович. – К. : Арістей, 2007. – 480 с.
87. Солодкий В.Д. Заповідна справа : підручник / В.Д. Солодкий, Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Ю.Г. Масікевич та ін. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 288 с.